

Een Diepe Haat: Antisemitisme en Wet- en Regelgeving

Adviesaanvraag Eerste Kamer der Staten-Generaal
maart 2025

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Verantwoording	3
Context	4
Vragen Eerste Kamer	6
1 Wat staat nu over antisemitisme in Nederlandse wet- en regelgeving?	
2 Wat staat in andere landen meer dan in Nederland over antisemitisme in wet- en regelgeving?	
3 Zijn in de wetenschappelijke literatuur gronden te vinden voor dat er, in aanvulling op de antwoorden op de bovenstaande vragen, nog meer aan wet- en regelgeving tegen antisemitisme mogelijk is?	
4 Hoe past wet- en regelgeving tegen antisemitisme in de ideologie van de BBB?	
5 Wat vinden belangenorganisaties/vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland dat aan extra wet- en regelgeving tegen antisemitisme, maar ook breder, nodig is voor een 'normaal bestaan' in de Nederlandse samenleving?	
6. Wat zou u, concluderend, op basis van bovenstaande adviseren aan de Eerste (en Tweede) Kamerfractie van de BBB? Conclusie en aanbevelingen	
Selectie recente uitspraken antisemitisme	10
Selectie wetenschappelijke literatuur, studies en rapporten	14
Moties Tweede Kamer	17
Enkele voorbeelden antisemitisme	17
Bronnen	20

Samenvatting

Het eeuwenoude antisemitisme laait weer op in de wereld. Ook Joodse Nederlanders hebben hier last van en voelen zich onveilig. Antisemitische uitingen in Nederland gedijen mede door gebrekkige educatie en dito handhaving en naleving van de huidige wet- en regelgeving door de lokale driehoek van burgemeester, hoofdofficier van justitie en politiechef. De besturen van universiteiten en hogescholen treden onvoldoende op tegen antisemitisme uit angst voor reputatieschade waardoor Joodse studenten en docenten zich onveilig voelen. Het Wetenschappelijk Bureau BBB concludeert uit dit onderzoek dat strengere wet- en regelgeving tegen antisemitisme momenteel niet nodig is, maar dat er beter en consequenter gehandhaafd moet worden.

Verantwoording

Aanleiding

Dit adviesrapport is opgesteld naar aanleiding van Eerste Kamer vragen of de huidige wet- en regelgeving nog voldoet om antisemitisme aan te pakken. De noodzaak voor dit onderzoek vloeit voort uit het toenemende antisemitisme in Nederland naar aanleiding van de Gaza-oorlog in Israël en de Palestijnse gebieden na 7 oktober 2023, de aanhoudende anti-Israël protesten op Nederlandse universiteiten en hogescholen en de Jodenjacht-rellen in de nacht van 7 op 8 november 2024 in Amsterdam.

Auteur

Dit rapport is geschreven door dr. Niels Falch in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau BBB. Falch is lid van de Adviesraad van het WB-BBB, heeft expertise op het gebied van Jodendom, beschikt over een netwerk in de Joodse gemeenschap in Nederland en heeft contacten met Joodse wetenschappers in de Verenigde Staten van Amerika en het Verenigd Koninkrijk.

Wetenschappelijk Bureau

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau BBB. Het bureau richt zich op onafhankelijke en wetenschappelijk onderbouwde analyses die bijdragen aan een gefundeerd advies en strategische besluitvorming.

Methodiek

Bij het opstellen van dit adviesrapport is gebruikgemaakt van een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Door deze methodische aanpak wordt een gedegen en objectief advies geboden gebaseerd op betrouwbare informatie en wetenschappelijke onderbouwing. Dit omvat onder meer:

- Literatuuronderzoek: Analyse van relevante wetenschappelijke publicaties, beleidsstukken en rapporten.
- Data-analyse: Verwerking en interpretatie van beschikbare gegevens en statistieken.
- Vergelijkende analyse: Benchmarking met soortgelijke vraagstukken (Islamitische School Amsterdam) en best practices uit andere sectoren of landen.
- Gesprekken met Nederlandse Joden (anoniem om veiligheidsredenen) in Amsterdam en omgeving en in de Mediene (regio).

Voorpagina

Een Davidster symboliseert het Jodendom en een groen klavertje vier is het Ierse symbool dat staat voor geloof, hoop, liefde en geluk, tevens het beeldmerk van BBB. De gebroken ketting symboliseert het niet veilig uit kunnen komen voor de Joodse identiteit.

Context

In Nederland is er sprake van groeiend antisemitisme, net als in de rest van de wereld. Het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) meldt dan ook over 2023 een verdubbeling van antisemitische incidenten. Een van de oorzaken is dat mensen geen onderscheid meer kunnen of willen maken tussen de Gaza-oorlog in Israël en de Palestijnse gebieden en de Joden in Nederland die daar niets mee te maken hebben. De 65.000 Nederlanders met een Joodse achtergrond voelen zich daardoor onveilig; thuis, in de publieke ruimte, in het onderwijs, in de synagoge en bij Joodse activiteiten. Zij worden door vrienden, kennissen en collega's op hun Joods-zijn aangesproken en daardoor verantwoordelijk gesteld voor de oorlog in Israël. Joden worden daarbij geregeld geconfronteerd met verschillende vormen van antisemitisme. Als gevolg daarvan dragen zij geen religieuze symbolen meer zoals een keppel of halsketting met een Davidster, ontkennen hun Joods-zijn en vermijden de synagoge. Er is een groep Nederlandse Joden met familie in Israël die zij regelmatig bezoeken, maar er is echter ook een grote groep Nederlandse Joden die nog nooit Israël heeft bezocht en daar geen familie heeft.

Joodse schoolgebouwen worden al jarenlang streng beveiligd tegen terroristische aanslagen en zijn omsloten door hoge hekken. 77% van de Joden in Nederland is niet aangesloten bij een religieuze gemeenschap, slechts 15% bij orthodox-religieuze gemeenschappen en 8% bij liberaal-religieuze gemeenschappen. Joden melden een antisemitisch incident bij het CIDI (Centrum Informatie en Documentatie Israël), de politie, het Meld.Online Discriminatie of de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding. Bij antidiscriminatie voorzieningen worden bijna geen meldingen gedaan van antisemitisme.

Op 22 november 2024 heeft de ministerraad ingestemd met de Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030. De strategie is opgesteld samen met de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB). Het kabinet maakt vanaf 2025 jaarlijks 4,5 miljoen euro extra vrij voor de aanpak van antisemitisme. De strategie is gebaseerd op drie pijlers. Pijler 1 richt zich op beschermen, monitoren en opvolgen. Het kabinet heeft 1,3 miljoen euro gereserveerd voor een veiligheidsfonds dat Joodse scholen, instellingen en evenementen financieel ondersteunt in het treffen van veiligheidsmaatregelen. Pijler 2 richt zich op onderwijs en preventie. Er wordt bijvoorbeeld extra geïnvesteerd in educatieve projecten tegen antisemitisme in de sport. Pijler 3 richt zich op herdenken en vieren. Er wordt o.a. extra geld uitgetrokken voor kennismaking met Joods leven en de strategie ondersteunt de uitvoering van het Nationaal Plan Versterking Holocausteducatie.

De Nederlands wiskundige en bijzonder hoogleraar holocausteducatie Ido Abram (1940-2019) schetst de Joodse identiteit door middel van een schijf van vijf:

- 1 = Joodse religie, cultuur en traditie,
- 2 = Israël, eeuwenoud religieus Zionsverlangen en politieke zionisme,
- 3 = Shoah en antisemitisme, vervolging en overleving,
- 4 = Persoonlijk levensverhaal en eigen beleving,
- 5 = Nederlandse cultuur en omgeving.

Op 14 mei 1948 liep het Britse mandaat over Palestina af en riep Israël zijn onafhankelijkheid uit. Israël werd een thuisland voor zionistische Joden na de Tweede Wereldoorlog, een eigen staat, waarin Joden veilig zouden kunnen leven. Tevens was Israël de enige democratie in het Midden-Oosten. De Arabische bewoners accepteerden de staat Israël niet en wilden terug naar het Palestina van vóór 1948. Vandaar dat deze Arabieren zich als Palestijnen gingen manifesteren. De daaruit voortvloeiende Arabisch-Israëliische oorlog noemden de Arabieren/Palestijnen de "Nakba," de ramp of de catastrofe. Voor de Arabieren in de staat Israël is deze Nakba echter nooit gestopt.

Minister-president Wim Kok, minister Hans van Mierlo en een groep Nederlandse journalisten openden op 18 januari 1996 de haven van Gaza, een project waarmee 60 miljoen dollar internationale steun gemoeid was. Nederland was met 25 miljoen dollar de belangrijkste financier. De haven zou een wederopbouw betekenen voor de daar woonachtige Arabieren. Na vele jaren bleef het strand echter leeg en de haven in Gaza kwam er uiteindelijk nooit.

Voor 2014 woonden er in de Gazastrook voornamelijk Arabieren/Palestijnen, maar er woonden ook Joden en er waren zelfs synagogen. Na de ontvoering en moord op drie Israëliëse tieners door Hamas-leden, een Arabische/Palestijnse terroristische organisatie, brak er een gewelddadig Gazaconflict uit. Deze oorlog tussen het Israëliëse leger en Hamas en de Islamitische Jihadbeweging zou zeven weken duren en kostte veel onschuldige mensen, waaronder kinderen, het leven. De Jihad is de "heilige oorlog" gericht tegen de bedreigingen van de Islamitische heerschappij. De oorlog werd beëindigd met de overeenkomst tussen de partijen dat de Gazastrook volledig Arabisch/Palestijns zou worden, dat daardoor alle Joden uit de Gazastrook zouden moeten vertrekken en er geen raketbeschietingen over en weer meer zouden plaatsvinden. De daar woonachtige Joden gaven huis en haard op en vertrokken uit de Gazastrook. Samen met de Westelijke Jordaanoever maakt de Gazastrook deel uit van de Palestijnse gebieden.

In de daaropvolgende jaren regeerde de terroristische Hamas beweging in de Gazastrook en verzorgde het dagelijks leven. Dat deed Hamas samen met UNRWA. UNRWA staat voor United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East en leverde basisvoorzieningen, zoals gezondheidszorg, onderwijs, sociale dienstverlening. UNRWA had 30.000 mensen in dienst, van wie zo'n 13.000 in de Gazastrook. UNRWA werd gefinancierd door vrijwillige bijdragen van VN-lidstaten en andere donoren. In 2022 ontving UNRWA 1,17 miljard dollar (1,06 miljard euro).

Op 7 oktober 2023 voerde Hamas een pogrom (gewelddadige aanval) uit op een jongerenfestival en op kibboetsen, woongemeenschappen, aan de grens van de Gazastrook. Hierbij vielen 1200 burgerdoden en ongeveer 250 mensen werden gegijzeld. Honderden Israëli's werden verkracht, onthoofd, verminkt of levend verbrand. Hamas verwachtte dat hun terreuraanval een shockeffect zou bewerkstelligen en dat Joden massaal zouden vluchten uit Israël, maar het tegenovergestelde gebeurde. Het Israëlitische leger sloeg hard terug, huizen werden verwoest en deze Gaza-oorlog kostte veel burgerslachtoffers. Doordat het Israëliëse leger zo hard terugsloeg en het land en de staat verdedigde, kreeg het de publieke opinie tegen zich in de wereld. Ook in Nederland volgden demonstraties en protesteerden mensen tegen het optreden van het Israëliëse leger.

Betogers scandeerden tijdens deze demonstraties de slogans "From the river to the sea, Palestine will be free" en "Free, free Palestine." De eerste leus impliceert indirect dat Joden die zich bevinden in het gebied van de rivier de Jordaan naar de Middellandse Zee zouden vluchten. Met het vertrek van de Joden houdt Israël op te bestaan en kan er een groot islamitisch Palestina komen in het Midden-Oosten, "Palestine will be free of Jews."

Na afloop van de voetbalwedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv gingen in de nacht van 7 op 8 november 2024 voornamelijk Nederlandse moslimjongeren "op Jodenjacht" in Amsterdam. Supporters van Maccabi Tel Aviv werden het slachtoffer van agressie en geweld en moesten zich als Jood identificeren. Het OM heeft 122 verdachten van deze Jodenjacht rellen in beeld. Het is opvallend, maar misschien louter toeval, dat de Joodse gemeenschap op 7 november in Amsterdam tegelijk met deze rellen de Kristallnacht herdacht in de Portugese synagoge in Amsterdam. Door de Jodenjacht en de aanhoudende pro-Palestijnse en anti-Israël protesten zat de schrik er bij de Joodse gemeenschap goed in. Velen voelden zich niet meer veilig in Nederland en gaven daar ook uiting aan.

Vragen Eerste Kamer

1. Wat staat nu over antisemitisme in Nederlandse wet- en regelgeving?

In Nederland is er geen specifieke antisemitisme wet. Antisemitisme valt in de Nederlandse wet- en regelgeving onder discriminatie, groepsbelediging, aanzetten tot haat en vrijheid van meningsuiting.

- **Grondwet (artikel 1, 6, 7 en 9):** Artikel 1 van de Grondwet verbiedt discriminatie op basis van religie, ras, geslacht, of andere kenmerken. Dit geldt dus ook voor antisemitisme. Artikel 6 van de Grondwet omvat het recht op vrijheid van godsdienst en levensovertuiging om in het openbaar uitdrukking te geven aan je godsdienst of levensovertuiging en het na kunnen leven van religieuze voorschriften. Artikel 7 heeft betrekking op de vrijheid van meningsuiting en in artikel 9 staat het recht om te demonstreren.
- **Algemene wet Gelijke Behandeling (AwGB) (artikelen 1-10):** De Algemene wet Gelijke Behandeling is een wet ter bescherming tegen discriminatie op het gebied van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid en burgerlijke staat. De AwGB heeft als doel om ongeoorloofde onderscheid tegen te gaan. Antisemitisme valt hier ook onder.
- **Wetboek van Strafrecht (artikelen 137 c – f, artikel 266 lid 1) :** Het Wetboek van Strafrecht bevat artikel 137c over groepsbelediging en artikel 137d over aanzetten tot haat, discriminatie of geweld. Artikel 137c luidt: Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.” In oktober 2024 is strafbaarstelling voor Holocaustontkenning aan het artikel 137c lid 2 toegevoegd. “Eenvoudige belediging” is het opzettelijk een ander in zijn eer en goede naam aantasten en staat als artikel 266 lid 1 in het Wetboek van Strafrecht.
- **IHRA-werkdefinitie van antisemitisme** (ofwel de IHRA-definitie). Deze definitie is aangenomen door 31 bij de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) aangesloten landen, waaronder Nederland, en het Europees Parlement in Toronto op 10 oktober 2013. De tekst luidt: “Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap.” Deze definitie wordt in Nederland beschouwd als een interne niet-bindende werkdefinitie die niet bedoeld is om in de wetgeving op te nemen. Volgens de IHRA-definitie kan kritiek op Israël ook gezien worden als antisemitisme.
- **Digital Services Act (DSA).** De DSA verplicht internetpartijen om onder andere toegankelijke en gebruikersvriendelijke mogelijkheden te bieden om een melding te doen van antisemitische uitingen. De uitvoeringswetgeving van de DSA is op 15 oktober 2024 aangenomen in de Tweede Kamer.

2. Wat staat in andere landen meer dan in Nederland over antisemitisme in wet- en regelgeving?

- **België.** België heeft al vele jaren specifieke wetgeving tegen racisme, antisemitisme en vreemdelingenhaat. De wet van 30 juli 1981 verbiedt en straft elke uitdrukking van racisme, religieuze onverdraagzaamheid, antisemitisme en xenofobie. Een bijkomende wet werd aangenomen in maart 1995 die de ontkenning, het bagatelliseren, rechtvaardigen of goedkeuring van de Holocaust verbiedt en bestraft.
- **Duitsland.** De Bundestag, het parlement van de Bondsrepubliek Duitsland, heeft in juni 2024 de IHRA-definitie aangenomen. Daar kwam veel kritiek op doordat kritiek op het Israëliëse parlement ook gezien zou kunnen worden als antisemitisme. Na de Tweede Wereldoorlog heeft Duitsland strengere wetgeving ingevoerd tegen neonazisme en antisemitisme, inclusief verbod op het tentoonstellen van nazisymbolen en haatzaaien tegen Joden.
- **Frankrijk.** Frankrijk heeft specifieke wetgeving die antisemitische daden expliciet strafbaar stelt, met aparte maatregelen om haatmisdrijven te bestrijden. Ze hanteren ook een wet die het ontkennen van de Holocaust verbiedt.
- **Verenigd Koninkrijk.** De Britse regering heeft op 12 december 2016 de IHRA-werkdefinitie tegen antisemitisme aangenomen.
- **Italië.** De Italiaanse regering heeft de IHRA-definitie op 2 december 2020 aangenomen en daarnaast een nationaal coördinator tegen antisemitisme aangesteld. Op 29 juni 2023 heeft de Italiaanse scheidsrechtersbond (AIA) de IHRA-definitie aangenomen om op te kunnen treden tegen antisemitisme op het voetbalveld en de tribune.
- **Verenigde Staten van Amerika.** Het Huis Afgevaardigden nam op 1 mei 2024 de "Antisemitism Awareness Act" (AAA) van 2023 aan. Dit wetsvoorstel biedt het Bureau voor Burgerrechten van het Ministerie van Onderwijs wettelijke bevoegdheid om verplicht rekening te houden met de werkdefinitie van antisemitisme van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) bij het beoordelen of onderzoeken van klachten over discriminatie op basis van ras, huidskleur of nationale afkomst in programma's of activiteiten die federale financiële steun ontvangen. Diverse Joodse Amerikanen ondersteunen echter dit wetsvoorstel niet, omdat daarin kritiek op de staat Israël ook als antisemitisme wordt gezien. Maar grote en gezaghebbende Joodse organisaties, zoals de Anti-Defamation League (ADL), Union of Orthodox Jewish Congregations of America (OU) en de American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) bevelen dit wetsvoorstel wél aan. Op 7 maart 2025 schrapte de Trump-regering 368 miljoen euro aan subsidies voor Columbia University na aanhoudende protesten tegen de Gaza-oorlog en meldingen van antisemitisme tegen Joodse studenten. Op 9 maart 2025 arresteerden Amerikaanse immigratieambtenaren een Palestijnse afgestudeerde student die een prominente rol heeft gespeeld in de pro-Palestijnse protesten aan de Columbia Universiteit. Minister van Buitenlandse Zaken Marco Rubio wilde de visa en/of green cards van Hamas-aanhangers in Amerika intrekken, zodat ze het land uitgezet kunnen worden.
- **Wereldwijd.** De *Global Guidelines for Countering Antisemitism* is een internationaal kader dat voor het eerst werd gelanceerd in Buenos Aires, Argentinië in juli 2024 en onderschreven door tientallen landen, waaronder Nederland, en multilaterale organisaties. Dit kader beveelt de volgende punten aan om antisemitisme aan te pakken: spreek je uit, vermijd politisering, pas toe en voer uit, wijs aan en maak bewust, begrijp en definieer, bescherm, verzamel data, handhaaf, onderwijs, cultiveer maatschappelijke betrokkenheid, schakel sociale media in en versterk internationale samenwerking.
<https://www.state.gov/global-guidelines-for-countering-antisemitism/>

3. Zijn in de wetenschappelijke literatuur gronden te vinden voor dat er, in aanvulling op de antwoorden op de bovenstaande vragen, nog meer aan wet- en regelgeving tegen antisemitisme mogelijk is?

Vooraf in Amerika discussiëren wetenschappers over het verder aanscherpen van wetgeving rondom antisemitisme. De Amerikaanse, jurist, politicus en lid van het Huis van Afgevaardigden Jerry Nadler betoogt in een artikel in de Washington Post waarom hij tegen de Antisemitism Awareness Act (AAA) heeft gestemd. Nadler vindt het vastleggen van één enkele definitie van "antisemitisme" in de wet kortzichtig. Tevens denkt hij dat door deze AAA niets in de praktijk verandert en dat bij het te strikt uitvoeren geen kritiek meer op Israël mogelijk kan zijn, wat tegen zijn opvatting van vrije meningsuiting strookt. Ook is Nadler tegen het Republikeinse voorstel om de financiering van het Office for Civil Rights met 25 procent te verlagen vanwege antisemitisme op universitaire campussen. Nadler is wél voorstander van de Countering Antisemitism Act, H.R.7921 — 118th Congress (2023-2024), een wetvoorstel ingediend door Rep. Kathy Manning en ondersteund door zowel democraten als republikeinen. Deze wet beoogt de toename van antisemitisme op universitaire campussen aan te pakken sinds de terroristische aanval van Hamas op Israël op 7 oktober 2023. Daarnaast staat er in de Countering Antisemitism Act om te zorgen voor Holocausteducatie, online antisemitisme aan te pakken, het aanstellen van een Nationaal Coördinator voor Antisemitismebestrijding en een daaraan verbonden taskforce in het leven te roepen om antisemitisme tegen te gaan.

De Amerikaanse jurist Frederick Schweitzer (1930) schreef in 2016 "Antisemitism and Law," een historisch overzicht over antisemitisme en recht. Hij betoogt dat de Holocaust een diepgaande invloed heeft gehad op het internationaal recht, volgens welke onschendbare misdaden strafbaar zijn en schadeloosstelling wereldwijd worden toegekend in rechtbanken die universele rechtsbevoegdheid genieten. Schweitzer beschouwt de IHRA-definitie als een "praktisch sjabloon" voor het identificeren van incidenten, het verzamelen van gegevens en het ondersteunen van de implementatie en van wetgeving ter bestrijding van antisemitisme. Internationaal gezien vindt Schweitzer dat Canada, Denemarken en Nederland samen met Frankrijk en Duitsland de strengste wetgeving hebben op het gebied van haatspraak. Schweitzer concludeert echter dat zonder effectieve handhaving, wetten die antisemitisme of het aanzetten tot rassenhaat verbieden, spreekwoordelijk weinig gewicht hebben.

In *Great Expectations: Antisemitism and the Politics of Free-Speech Jurisprudence* vraagt de Amerikaanse jurist Stephen M. Feldman zich af of antizionistische uitingen een vorm van haatspraak is. Hij antwoordt dat de meeste commentatoren het erover eens zijn dat je Israël kunt bekritisieren zonder antisemitisch te zijn. Feldman beweert dat de wet, of de interpretatie van de wet, inherent politiek is, maar dat de wet tegelijkertijd de politiek kan beïnvloeden.

4. Hoe past wet- en regelgeving tegen antisemitisme in de ideologie van de BBB?

Eén van de kernwaarden van de BoerBurgerBeweging (BBB) is de "gulden snede:" "Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet." Oftewel behandel de ander zoals je zelf behandeld wilt worden. In *Van Vertrouwenscrisis naar Noaberstaat: Visie en Verkiezingsprogramma 2023-2027* stelt BBB dan ook dat het verbod op discriminatie beter nageleefd moet worden met nadruk op het toenemende antisemitisme. BBB onderschrijft de IHRA-definitie en steunt het werk van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding. Daarnaast vindt BBB onderwijs over de Tweede Wereldoorlog en het Jodendom belangrijk om antisemitisme te bestrijden.

De BoerBurgerBeweging benadrukt de bescherming van traditionele waarden en de vrijheid van meningsuiting, maar staat kritisch ten opzichte van te veel overheidsinmenging en dat geldt ook voor wet- en regelgeving.

5. Wat vinden belangenorganisaties/vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland dat aan extra wet- en regelgeving tegen antisemitisme, maar ook breder, nodig is voor een 'normaal bestaan' in de Nederlandse samenleving?

De vereniging Centraal Joods Overleg (CJO) is een samenwerkingsverband van Joodse organisaties in Nederland zoals het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK) Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom, Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap (PIK), Stichting Joods Maatschappelijk Werk (JMW), Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) en Stichting bij Leven en Welzijn (BLEW).

Het CJO wil dat er op zo kort mogelijke termijn (12 november 2024) maatregelen worden getroffen die geen enkele speelruimte laten aan antisemitisme op universiteiten, bij culturele instellingen, op stations, op straten en pleinen. Tevens wil het CJO minder blijven praten waardoor we het antisemitisme laten voortwoekeren zoals we dat het afgelopen jaar hebben gezien. Het CJO verwacht dat dan Joden nog verder in de verdrukking zullen komen en het niet lang zal duren voordat de eerste doden vallen. Het CJO wil dat voor de volgende punten absolute zero tolerance moet gelden voor ook maar de geringste overtreding:

1. Gezichtsbedekking overal verbieden.
2. Bezettingen en sit-ins op stations verbieden.
3. Het direct ontruimen van universiteitscampussen en de openbare weg daaromheen bij het begin van een bezettingssactie.
4. Subsidies van culturele en andere instellingen die voorstellingen met een 'Joods karakter' weigeren en/of die haatzaaiende bijeenkomsten faciliteren worden stopgezet.
5. Het op grote afstand zetten van demonstranten van Joodse herdenkingen, gebouwen en personen.
6. Het aanwijzen van risicogebieden en daar preventief fouilleren.
7. Verbieden van Samidoun en andere bewegingen die Hamas en de vernietiging van Israël steunen.

8. Verbod van leuzen die oproepen tot geweld, waaronder (maar niet alleen) "From the River to the Sea," "Intifada now," "We want no zionists here."

In aanvulling op bovenstaande punten is een veelgehoorde klacht onder Joden dat burgemeesters en bestuurders van universiteiten uit angst voor reputatieschade helemaal niet handhaven of niet consequent handhaven in de strijd tegen antisemitisme. Deze klacht werd standaard geuit door bezoekers bij de Ronny Naftaniellezing van 17 november 2024, bij de presentatie van het Demografisch Onderzoek van JMW op 13 januari 2025 en bij de herdenking van de Februaristaking op 25 februari 2025.

6. Wat zou u, concluderend, op basis van bovenstaande adviseren aan de Eerste (en Tweede) Kamerfractie van de BBB?

Conclusie en aanbevelingen

Het Wetenschappelijk Bureau BBB adviseert dat burgemeesters, politie en OM consequenter moeten handhaven bij het naleven van de huidige wet- en regelgeving bij antisemitische uitingen tijdens demonstraties, in het onderwijs, bij voetbalwedstrijden, online en in de media. Joden zullen zich dan veiliger voelen in Nederland. Tevens willen wij dat bestuurders van universiteiten en hogescholen sneller optreden tegen antisemitisme om de veiligheid van Joodse studenten en docenten te waarborgen. De verantwoordelijk minister kan eventueel subsidie inhouden bij het regelmatig verzaken om adequaat op te treden. De bestuurders van onderwijsinstellingen kunnen studenten korten op hun studiebeurs en eventueel hun verblijfsvergunning intrekken. De driehoek van burgemeester, politie en OM treedt niet op tegen gezichtsbedekkende kleding (wettelijk verbod) tijdens demonstraties in de gebouwen van de overheid, de zorg, het onderwijs en in het openbaar vervoer.

De IHRA-definitie kan een goede handreiking zijn voor het bepalen van antisemitisme. Doordat deze definitie bedoeld is als werkdefinitie, bevelen wij niet aan om hier wetgeving van te maken zoals onlangs in Amerika is gebeurd. De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) en het aanstellen van een Taskforce Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030 vinden wij een goede ontwikkeling. Daarnaast blijft het belangrijk om in het onderwijs les te geven over Joden, het Jodendom en andere religies en levensovertuigingen.

Selectie recente uitspraken m.b.t. antisemitisme:

Eerste Kamer. 11 maart 2025

De Eerste Kamer heeft op 11 maart 2025 een initiatiefwet goedgekeurd voor strengere straffen op misdrijven met een discriminerend of racistisch motief, waaronder antisemitisme. Rechters kunnen de maximale celstraf met een derde verhogen bij geweldsdelicten, waarbij iemand wordt aangevallen omwille van de groep of gemeenschap waartoe hij of zij behoort.

België. Uitspraak rechtbank Brusselmans 11 maart 2025

VRT NWS (nieuwsdienst van de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie) meldt dat de Vlaamse schrijver Herman Brusselmans is vrijgesproken in een zaak over zijn column over Gaza in het Belgische weekblad *Humo*. Brusselmans werd vervolgd voor het oproepen tot haat en geweld tegen de Joodse gemeenschap. Brusselmans schreef in augustus 2024 in *Humo*: "Ik zie een beeld van een huilend en schreeuwend Palestijns jongetje dat helemaal buiten zinnen om z'n onder het puin liggende moeder roept, en ik beeld me in dat dat jongetje m'n eigen zoontje Roman is, en de moeder m'n eigen vriendin Lena, en ik word zo woedend dat ik iedere Jood die ik tegenkom een puntig mes

los door de keel wil rammen.” De rechtbank kwam 11 maart 2025 tot het oordeel dat Brusselmans geen strafbare feiten heeft gepleegd en sprak hem vrij. Ook verwees de rechtbank naar de vrijheid van meningsuiting: “De rechtbank erkent dat bepaalde leden van de Joodse gemeenschap mogelijks aanstoot konden nemen aan sommige zinnen in enkele columns, maar benadrukt dat de meningsuitingen van de auteur beschermd worden door het recht op vrije meningsuiting.”

ECLI:NL:PHR:2025:177 Parket bij de Hoge Raad

Datum uitspraak:11-02-2025

Rechtsgebieden: Strafrecht

Inhoudsindicatie: Veroordeling wegens groepsbelediging (art. 137^e lid 1 Sr). Verdachte heeft een klok meteen swastika (hakenkruis), die vanaf de openbare weg zichtbaar en op te merken was, in zijn woning opgehangen. Bewijsklachten. De conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

ECLI:NL:GHAMS:2025:177 Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak:23-01-2025

Rechtsgebieden: Strafrecht

Inhoudsindicatie: Aangifte ter zake van groepsbelediging (artikel 137c Sr) geseponeerd. Klacht tegen dit sepot aangediend op grond van art. 12 Sv. Hof oordeelt dat de uitingen op zichzelf niet beledigend zijn over een groep mensen. Beklag afgewezen.

ECLI:NL:RBAMS:2025:239 Rechtbank Amsterdam

Datum uitspraak:14-01-2025

Rechtsgebieden: Strafrecht

Inhoudsindicatie: Verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan groepsbelediging van Joden wegens hun ras en/of godsdienst. Verdachte heeft een artikel geschreven en op een website laten plaatsen met daarin zeer krenkende uitlatingen aan het adres van Joden. O.g.v. Internationaal verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie kunnen Joden op basis van ras worden beledigd. De beledigende uitlatingen behelzen een algemene en heftige aanval op één etnische groep. Dit is in strijd met de onderliggende waarden van het EVRM, te weten tolerantie, sociale vrede en non discriminatie. Derhalve kan verdachte zich niet beroepen op de bescherming van het EVRM. Ook heeft verdachte zich, samen met een ander, schuldig gemaakt aan het, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving, verspreiden van beledigende uitlatingen over een groep mensen, te weten Joden. Aan verdachte is opgelegd een taakstraf van 50 uur waarvan 20 uur voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar.

Rechtbank Amsterdam: 24-12-2024

Rechtsgebied: Strafrecht

Nog niet gepubliceerd

Vijf mannen veroordeeld voor ongeregeldheden rondom wedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv. De rechtbank Amsterdam veroordeelt de eerste vijf personen die zowel voorafgaand als na afloop van de voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv FC uit Israël verschillende strafbare feiten hebben gepleegd rond de Johan Cruijff ArenA en in de Amsterdamse binnenstad. De rechtbank legt hen straffen op variërend van 6 maanden, 10 weken en 1 maand gevangenisstraf tot een werkstraf van 100 uur.

De rechtbank heeft bij de beoordeling van de verdenkingen oog voor de context waarin de feiten zich hebben afgespeeld. De rechtbank benadrukt evenwel dat deze context geen enkele rechtvaardiging biedt voor het oproepen tot en gebruiken van fysiek geweld tegen de Israëlische supporters die voor een voetbalwedstrijd te gast waren in Amsterdam. Evenmin rechtvaardigt het de beledigingen die zijn geuit.

ECLI:NL:HR:2024:1573 Hoge Raad

Datum uitspraak:05-11-2024

Rechtsgebieden: Strafrecht

Bijzondere kenmerken: Cassatie

Inhoudsindicatie: Opruiing, meermalen gepleegd, door online plaatsen van Twitterberichten met o.a. tekst "Moge Allah swt de zionisten vernietigen" door gemeenteraadslid (art. 131.1 Sr). 1. Heeft verdachte opgeruid tot het plegen van enig strafbaar feit? 2. Heeft verdachte gehandeld met het voor opruiing vereiste opzet? Ad 1. HR herhaalt relevante overwegingen uit HR:2020:2020 en HR:2020:447 m.b.t. beoordeling of uitingen aansporen tot enig strafbaar feit. Bewijsoverwegingen van hof houden over opruiend karakter van tweets in dat verdachte tweets heeft opgesteld in vorm van smeekbede. Die smeekbede heeft betrekking op groep personen met bepaalde politieke overtuiging, te weten: zionisten, en houdt als wens in dat deze groep wordt vernietigd door Allah. Met term 'vernietigen' in smeekbede wordt daarbij bedoeld: het op gewelddadige wijze doden. Tweets kunnen groot publiek bereiken. Met plaatsen van deze berichten op Twitter is dan ook tegenover dit publiek algemene wens uitgesproken dat zionisten worden gedood en daarmee ook algemene wens dat strafbare feiten t.a.v. hen plaatsvinden. Hof heeft vervolgens geoordeeld dat, ook al hebben tweets vorm van een aan Allah gerichte smeekbede, sprake is van opruiing a.b.i. art. 131.1 Sr. Daaraan heeft hof ten grondslag gelegd dat uitspreken van wens anderen tot actie kan bewegen en kan bijdragen aan vervulling van die wens, en dat in omstandigheden van dit geval (gelet op context van de in 2018 en 2019 bestaande terroristische dreiging, antisemitische teneur in twitterberichten van verdachte, gebruik van term 'vernietigen' en toevoeging van emoticons van vuur en een vuist) in twitterberichten aan publiek wens is uitgesproken die als ophitsend moet worden beschouwd. Dit oordeel is (gelet op wat hof heeft overwogen over inhoud en strekking van tweets en context waarin deze aan publiek zijn gedaan) toereikend gemotiveerd. Dat in tweets opgenomen wens niet rechtstreeks aanspoort tot enig strafbaar feit, doet daaraan niet af. Ad 2. In begrip 'opruiging' a.b.i. art. 131.1 Sr ligt opzet besloten. Voor bewezenverklaring van opruiing is daarom ten minste vereist dat verdachte bewust de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat zijn uitingen derden aansporen tot strafbaar gedrag of tot gewelddadig optreden tegen openbaar gezag. Bij oordeel over het voor opruiing vereiste opzet heeft hof in aanmerking genomen dat met gebruik van woord 'vernietigen', gelet op wijze waarop dat woord door verdachte is gebruikt in reactie op (nieuws)berichten over gewelddadig conflict tussen Israël en Palestijnen, kans aanmerkelijk is dat lezers van die berichten de uitlatingen van verdachte zouden opvatten als aanmoediging tot plegen van strafbaar feit. Daarbij wordt met gebruiken van openbaar sociaal medium met groot bereik, zoals Twitter, kans vergroot dat iemand daadwerkelijk overgaat tot doen van hetgeen waartoe wordt aangemoedigd. Voor verdachte waren deze omstandigheden kenbaar, maar hij heeft niettemin zijn uitlatingen gedaan via zijn openbare Twitter-account, wetende dat hij ruim 31.000 volgers heeft en zijn tweets konden worden geretweet. Hof heeft verder in zijn oordeel betrokken dat uit dossier volgt dat uitlatingen van verdachte door derden ook daadwerkelijk zijn opgevat als aanmoediging tot plegen van strafbare feiten, waarbij hof kennelijk doelt op waarschuwende reactie die is gevolgd op tweet en die inhoudt dat met die tweet mensen worden aangezet tot plegen van terreurdaden, waarna verdachte zijn uitlatingen niet heeft genuanceerd, maar exact dezelfde uiting heeft herhaald. 's Hof's hierop gebaseerde oordeel dat verdachte met doen van zijn uitlatingen de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat zijn uitingen derden aansporen tot strafbaar gedrag, is toereikend gemotiveerd. Volgt verwerping.

ECLI:NL:RBGEL:2024:2531 Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 29-04-2024

Rechtsgebieden: Strafrecht

Bijzondere kenmerken: Eerste aanleg – meervoudig

Inhoudsindicatie: De militaire kamer spreekt een ex-militair vrij van het in het openbaar beledigen van Joden. Hij wordt wel veroordeeld voor het bezitten van een gasdrukpistool, boksbeugel, val mes, verschillende soorten munitie en een aantal stuks illegaal knalvuurwerk. De militaire kamer legt een taakstraf op van 40 uur en een geldboete van 1.200 euro.

ECLI:NL:RBDHA:2024:4658 Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 03-04-2024

Rechtsgebieden: Strafrecht

Bijzondere kenmerken: Bodemzaak

Inhoudsindicatie: De verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan groepsbelediging door gedurende meer dan een jaar antisemitische berichten via Telegram te verspreiden. De rechtbank veroordeelt de verdachte tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van een maand en een taakstraf van 60 uur.

ECLI:NL:RBNNE:2024:258 Rechtbank Noord-Nederland

Datum uitspraak: 29-01-2024

Rechtsgebieden: Civiel recht; Personen- en familierecht

Bijzondere kenmerken: Eerste aanleg – enkelvoudig, Beschikking

Inhoudsindicatie: Verzoeker wenst wijziging van zijn Joodse voornamen in verband met opkomend antisemitisme. De rechtbank wijst het verzoek toe en oordeelt dat één letter als middelste voornaam is toegestaan.

ECLI:NL:RBGEL:2023:6943 Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 20-12-2023

Rechtsgebieden: Bestuursrecht; Bestuursprocesrecht

Bijzondere kenmerken: Eerste aanleg – enkelvoudig

Inhoudsindicatie: The Rights Forum verzocht via een Wob-verzoek bij een aantal universiteiten om documenten of informatie over de institutionele banden van de universiteiten met Israëlische universiteiten, instituties en bedrijven, en met organisaties die steun voor de staat Israël propageren. Het verzoek zag op vier onderdelen. In de procedures in beroep ging het om het niet in behandeling nemen van de verzoeken op de onderdelen 3 en 4 van het verzoek. Het beroep is gegrond. Het niet in behandeling nemen van de openbaarmakingsverzoeken, zonder gebruik te maken van de anti-misbruik bepaling, houdt een weigering in om tot openbaarmaking over te gaan. Deze weigering berust niet op een van de weigeringsgronden opgenomen in artikel 5.1 van de Woo. De bestreden besluiten worden vernietigd en de colleges moeten binnen twaalf weken nieuwe besluiten nemen met inachtneming van de uitspraak.

ECLI:NL:GHSHE:2023:1390 Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 26-04-2023

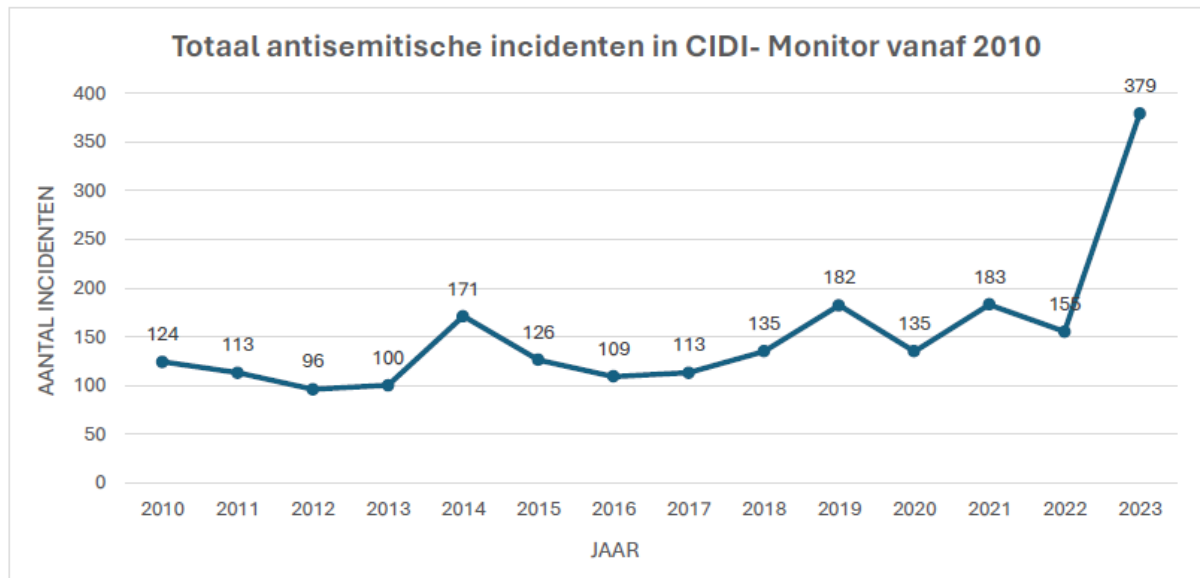
Rechtsgebieden: Strafrecht

Bijzondere kenmerken: Hoger beroep

Inhoudsindicatie: Schilderen/krijten van een swastika/hakenkruis. Verdachte is in hoger beroep vrijgesproken omdat deze uitlating naar het oordeel van het hof beledigend is voor Joden vanwege hun ras, maar niet wegens hun godsdienst en/of geloofsovertuiging, zoals is tenlastegelegd.

Selectie Wetenschappelijke Literatuur, Studies en Rapporten

- CIDI. *Monitor Antisemitische Incidenten Nederland 2023*. CIDI registreerde in 2023 in totaal 379 antisemitische incidenten, bijna 2,5 keer zoveel ten opzichte van 2022, toen 155 incidenten werden geregistreerd. Zelfs in vergelijking met het jaar met de meeste incidenten tot nu toe, 2021, waarin 183 incidenten werden geregistreerd, is dit een verdubbeling.

Bron: CIDI. *Monitor Antisemitische Incidenten Nederland 2023*.

- Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB). *Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030* (november 2024). <https://www.ncab.nl/>
- European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
- Gans, E. en Remco Ensel. *The Holocaust, Israel and 'the Jew'. Histories of antisemitism in postwar Dutch society*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2017.
- Anne Frank Stichting en het Verwey-Jonker Instituut. *Antisemitisme onder jongeren in Nederland: Oorzaken en triggerfactoren* (april 2015). Dit onderzoek biedt inzicht in de opvattingen en houdingen van jongeren ten aanzien van Joden en antisemitisme in Nederland. Het rapport bespreekt onder andere de invloed van het Midden-Oostenconflict op deze opvattingen en de rol van sociale media als triggerfactoren. [verwey-jonker.nl](https://www.verwey-jonker.nl)
- Anne Frank Stichting. *Antisemitisme in het voortgezet onderwijs* (januari 2023). <https://www.annefrank.org/nl/over-ons/onderzoek/sociaal-onderzoek/onderzoek-naar-antisemitisme/antisemitisme-vo-2023/>
- Wallet, Bart. *Antisemitisme, de Nederlandse samenleving en de joden* (2018). Gespreksnotitie voor het rondetafelgesprek van de commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 12 september 2018. [tweedekamer.nl](https://www.tweedekamer.nl)
- Berkel, Fenna van. *Islamofobie en Antisemitisme in Nederland: Een onderzoek naar de definitievorming van islamofobie en antisemitisme in Nederland*. Universiteit Utrecht: Masterscriptie, augustus 2016. Deze masterscriptie onderzoekt de definities en percepties van islamofobie en antisemitisme binnen de Nederlandse context, met een focus op meldpunten en de politie. studenttheses.uu.nl

- Koopmans, Ruud, hoogleraar sociologie en migratie aan de Humboldt Universiteit in Berlijn. Notitie voor de hoorzitting "Antisemitisme in Nederland." Tweede Kamer Den Haag, 12-9-2018. Koopmans zegt dat, "een effectieve bestrijding van antisemitisme is alleen mogelijk op basis van goede informatie over de motieven en kenmerken van daders." Hij beweert dat: "Beschikbare gegevens uit wetenschappelijk onderzoek en slachtoffer enquêtes duiden er echter op dat in het recente antisemitisme – en antisemitisch geweld in het bijzonder – daders met een migratieachtergrond in Islamitische landen, die door een mengsel van religieus extremisme en Arabisch-nationalisme gemotiveerd worden een grote – en in het geval van geweld zelfs dominante – rol spelen."
- College voor de Rechten van de Mens. *Antisemitisme in Nederland: Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging*, maart 2025.
<https://www.mensenrechten.nl/themas/godsdienst-en-levensovertuiging/antisemitisme-in-nederland>
- Stiftung Erinnerung, Verantwortung und Zukunft (EVZ), Berlijn en het Pears Institute for the study of Antisemitism, University of London. *Antisemitisme en Immigratie in het Hedendaagse West-Europa: Is er een verband?* (april 2018). Dit rapport onderzoekt de relatie tussen immigratie en antisemitisme in vijf West-Europese landen, waaronder Nederland, en biedt aanbevelingen voor beleid en onderzoek.
bisa.bbk.ac.uk
- Unia. *Antisemitisme in België*. Rapport, 2024.
- Berenschot. Rapport: *Evaluatie meiprotesten 2024 Universiteit van Amsterdam*, februari 2025. Begin mei 2024 leidden verschillende pro-Palestijnse protestacties op de terreinen van de Universiteit van Amsterdam (UvA) tot €4,1 miljoen aan schade. Uit onderzoek van Berenschot blijkt dat het CvB de situatie heeft onderschat.
- Het ministerie van OCW. *Handreiking voor scholen voor het omgaan met antisemitische incidenten*, mei 2024.
- Gemeente Amsterdam. *Demonstreren 'Bijkans heilig.'* 2018. Op 7 oktober 2024 organiseerde de werkgroep 'Op de bres voor Israël' een landelijke Israël-manifestatie op De Dam in Amsterdam van 16.00-18.00 uur. Naast zang & muziek, verschillende korte toespraken en gebeden werd er een Israëlsche vlag uitgerold. Dit was een herdenkingsevenement en daarvoor moet in Amsterdam een evenementenvergunning worden aangevraagd voor doel, tijd en locatie. Net zoals voor de jaarlijkse 4 mei herdenking op de Dam. Op 7 oktober jl. vond er dus géén demonstratie plaats op de Dam maar een evenement. Dus dan had er eigenlijk ook geen tegendemonstratie mogen plaatsvinden in de buurt van de Dam. Die kan immers alleen doorgaan als er ook een aangemelde demonstratie plaatsvindt. Omdat er geen demonstratie plaatsvond had de tegendemonstratievergunning eigenlijk niet verleend mogen worden door de gemeente Amsterdam. Burgemeester Halsema had zich in deze moeten houden aan de handreiking *Demonstreren 'Bijkans heilig' uit 2018* waarin duidelijk staat omschreven wat er wel en niet kan in Amsterdam.
- UvA-Breed kader voor huis- en gedragsregels met betrekking tot gebouwen, voorzieningen en terreinen van de UvA. 30 september 2015. Heel 2024 vonden er demonstraties plaats op het Roeterseiland, het Binnengasthuisterrein en op het Science Park waarbij onder meer barricades werden opgeworpen, ruimtes en ruiten vernield, muren beklad en deuren geforceerd. De totale kosten van schade die ontstond door bezettingen en vernielingen tijdens protesten op de UvA-campusen naar aanleiding van de oorlog tussen Israël en Hamas in mei en juni kwam uit op €4.1 miljoen euro. In het *Breed kader* kan de UvA: "Het doen van aangifte door de mandataris (beheerder, NF) bij opsporende instanties over gedragingen van medewerkers en studenten van de UvA (art. 4)" en "Het opleggen van de disciplinaire maatregel van ontslag (bedoeld in art. 8.4 lid 1 van de CAO-NU, respectievelijk in hoofdstuk 11 van de Toelichting op de CAO), zoals door het College van Bestuur is vastgesteld op 8 februari 2011." Daarnaast

is er nog een protocol Bezettingen en blokkades en een "protocol Ontzegging toegang universitair gebouw en/of terrein," WHW art. 7.57h volgens het beleid Evenementen BVLC-plan."

- Minister Mariëlle Paul (Primair en Voortgezet Onderwijs) heeft in maart 2024 de Stichting Islamitische School Amsterdam gekort op het budget dat die maandelijks van de Rijksoverheid ontving. Het schoolbestuur kreeg namelijk in 2023 een aanwijzing vanwege onder meer financieel wanbeleid, maar de school liet sindsdien onvoldoende verbetering zien. De daaropvolgende maanden kreeg het bestuur 80% minder bekostiging met de waarschuwing dat als de situatie niet zou verbeteren, de bekostiging in dat jaar volledig wordt stopgezet (OCW, 11-03-2024). Het Openbaar Ministerie (OM) diende op 29 maart 2024 een verzoekschrift in bij de rechtbank Amsterdam waarmee de onmiddellijke schorsing en het ontslag werd gevraagd van het gehele bestuur van de Stichting Islamitische School Amsterdam.
-

Moties Tweede Kamer

In de Tweede Kamer zijn recentelijk diverse moties ingediend die betrekking hebben op de bestrijding van antisemitisme. Hieronder een selectie van deze moties:

1. Motie van het lid Becker (27 mei 2024)

Deze motie verzoekt de regering om in kaart te brengen welke juridische mogelijkheden er zijn en verder ontwikkeld kunnen worden om tijdig in te grijpen bij organisaties die onvrij en antisemitisch gedachtegoed verspreiden. [tweedekamer.nl](https://www.tweedekamer.nl)

2. Moties ingediend tijdens het debat over antisemitisme (25 april 2024)

Tijdens dit debat zijn meerdere moties ingediend, waaronder:

- **Motie van het lid Palmen:** Verzoekt de regering de Kamer tweemaandelijks te informeren met een volledig overzicht van alle antisemitische incidenten.
- **Motie van het lid Boon:** Roept op om de uitdrukking 'From the river to the sea' als een oproep tot geweld te beschouwen.
- **Motie van het lid Van der Plas c.s.:** Spreekt uit dat antisemitisme, in al haar uitingsvormen, onverenigbaar is met de Nederlandse kernwaarden.
- **Motie van het lid Van Baarle:** Verzoekt te onderzoeken hoe religieuze gemeenschappen het systeem van bewaken en beveiligen ervaren ten behoeve van de veiligheid van hun religieuze instellingen.
- **Motie van de leden Diederik van Dijk en Flach:** Stelt voor om nieuwkomers verplicht een bezoek te laten brengen aan een locatie zoals het Nationaal Holocaustmuseum in het kader van hun inburgering.
- **Motie van het lid Van Dijk c.s. (21 mei 2024):** Deze motie verzoekt de regering zich met de Belastingdienst in te spannen om de ANBI-status in te trekken van organisaties die zich antisemitisch uitlaten, terreur verheerlijken of sprekers uitnodigen die een gevaar vormen voor de nationale veiligheid. rijksoverheid.nl

Enkele voorbeelden van antisemitisme

In Nederland zijn er verschillende veroordelingen geweest met betrekking tot antisemitisme en zijn er ook voorbeelden van antisemitisch geweld. Hieronder een overzicht:

- **Projectie van antisemitische tekst op Anne Frank Huis (2023):** Een man werd veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf voor het projecteren van een antisemitische tekst op het Anne Frank Huis in Amsterdam. nporadio1.nl
- **Verspreiden van antisemitische stickers (2023):** Een andere persoon kreeg een taakstraf en een verbod op het plakken van stickers voor het verspreiden van stickers met teksten als "Nationaal Socialisme, we zijn terug". nporadio1.nl
- **Schreeuwen van antisemitische leuzen tijdens voetbalwedstrijd (2020):** Zes supporters van FC Utrecht kregen een taakstraf voor het roepen van antisemitische leuzen voorafgaand aan de wedstrijd FC Utrecht – Ajax. magazines.openbaarministerie.nl
- **Geweld rondom voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv (november 2024):** Tijdens en na de wedstrijd werden Joodse Israëlische fans aangevallen in Amsterdam. De burgemeester sprak van "antisemitische hit-and-run squads". Vijf mensen werden in het ziekenhuis opgenomen en er waren 62 arrestaties. [tweedekamer.nl](https://www.tweedekamer.nl)

- **Bekladden van Anne Frank standbeeld (juli en augustus 2024):** Het standbeeld van Anne Frank op het Merwedeplein in Amsterdam werd meerdere keren beklad met rode verf en teksten als "Gaza" en "Free Gaza".
en.wikipedia.org
- **Bekladden van synagoge in Middelburg (februari 2024):** De historische synagoge van Middelburg werd beklad met hakenkruizen. De burgemeester uitte zijn afschuw over deze daad.
en.wikipedia.org
- **Koosjer restaurant HaCarmel, meerdere keren doelwit van vernieling, sluit definitief de deuren.** AT5/NH Amsterdam, 7 juli 2022.
<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/306019/koosjer-restaurant-hacarmel-meerdere-keren-doelwit-van-vernieling-sluit-definitief-de-deuren>

De Joodse huisarts en politicus Rob Oudkerk schrijft in een column dat 50.000 Nederlanders momenteel worden "uitgeburgerd" als een gevolg van antisemitisme (EO website, column Rob Oudkerk: 'Uitburgering,' 3 december 2024).

"Op dit moment worden in Nederland zo'n 50.000 mensen op een buitengewoon listige wijze uitgeburgerd. Dat is voor velen van die 50.000 een gevoel dat varieert van er niet meer helemaal bij mogen horen tot ausgeradiert worden. Ja, ik weet het, een beladen term uit WO 2. Maar ook ik -als joodse Amsterdammer- was onlangs voor het eerst in mijn leven bang in mijn eigen stad. Omkijken. Schichtig. Op mijn hoede. Ik weet waar ik het over heb als het gaat over de angst en eenzaamheid van vele Joodse Nederlanders. Ik ben Joods. Dat is geen ziekte maar blijkbaar wel een reden voor uitburgering. Zeker sinds 7 oktober 2023. Met hele kleine stapjes gebeurt nu hetzelfde als in de jaren 30 en 40 van de vorige eeuw. De wanden van het Holocaustmuseum getuigen ervan: stapje voor stapje. Steeds een beetje verder. Heel langzaam uitburgeren. Hieronder een paar voorbeelden uit het hier en nu, slechts een topje van een ijsberg:"

1. Mirjam van Dam treedt op met Jiddische jazz maar wordt gebeld door een schouwburgdirecteur dat het woord Jiddisch "natuurlijk nu even niet kan". 'Even' uitburgeren maar die zangeres.
2. Op de universiteit Leiden scandeert een Pro-Hamas aanhanger én docent Ontstaansgeschiedenis Israël: "from the river tot he sea" en "bommen op Tel Aviv". Joodse studenten voelen zich niet veilig meer en kloppen aan bij het College van Bestuur. Tevergeefs. Terwijl de studenten worden uitgeburgerd, 'doceert' de docent vrolijk door.
3. Hogeschool Utrecht cancelt een serie van acht holocaustlezingen. Na 7 okt moest er "een diverse en gebalanceerde dialoog" komen en alles "in een breder perspectief" worden geplaatst. Even de holocaust uitburgeren, divers, gebalanceerd en in een breder perspectief.
4. Een Joodse man zal spreken op 4 mei aan de Sloterplas (nieuw-west), maar krijgt te horen van het Comité 4-5 mei dat het "misschien niet zo handig is nu". Je gelooft het niet maar: uitgeburgerd op 4 mei omdat je Jood bent. Een paar dagen later worden de bloemen en kransen overigens ook nog kapotgeschoten. Over natrappen gesproken.
5. De verstoring van een concert van Lenny Kuhr. Nee, het gaat hier natuurlijk niet om antisemitisme maar om de uitspraak van Kuhr dat ze Israëls acties in Gaza na de slachtpartij van Hamas wel begrijpt. Even uitburgeren maar die troubadour.
6. Een vrouw in Amstelveen, moeder van een IDF-soldaat, wiens adres publiek wordt gemaakt. Flyers in de buurt dat er hier een moeder van een kindermoordenaar woont. En zij is niet de enige. Eén voor één uitgeburgerd.
7. 'Demonstreren' op de drempel bij de opening van het Nationale Holocaust Museum en "kankerjoden" roepen naar overlevenden van de Shoah. Gewoon voor de tweede keer uitburgeren die mensen (nu kan het nog).
8. Een Joods gezin wordt weggehoond bij een diploma-uitreiking op de UvA en moet voor de ceremonie uitwijken naar een andere ruimte. Uitgeburgerd naar een anoniem zaaltje.

9. Jigal Krant (schrijver kookboeken en Amsterdammer) wordt antisemitisch benaderd door een NRC-journalist en mag ook geen kooklessen meer geven op een festival. Uitburgeren die kok.
 10. Een synagoge in Enschede mag niet meedoen aan de museumnacht. Complete sjoel uitgeburgerd.
 11. En een recent geval: de demonstratie tegen antisemitisme op de Dam. Die daar niet door mocht gaan. De veiligheid kon niet worden gegarandeerd. Op de plek van ons nationale monument. Nie wieder uitburgering?
-

Bronnen

Anti-Defamation League (ADL). De ADL is een Joodse internationale niet-gouvernementele organisatie gevestigd in de Verenigde Staten.

<https://www.adl.org/>

Antisemitisme in actualiteit en geschiedenis. Blog van historici Amanda Kluveland en Bas Belder. <https://www.antisemitismenieuws.nl/>

Antisemitism Monitor. De Antisemitism Monitor bericht wekelijks over antisemitische incidenten overal in de wereld per land en maand.

https://momentmag.com/antisemitism-monitor-2025/?oly_enc_id=8919H7520689E0C

BoerBurgerBeweging. *Van Vertrouwenscrisis naar Noaberstaat: Visie en Verkiezingsprogramma 2023-2027*.

Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI). <https://www.cidi.nl/>

Centraal Joods Overleg (CJO). <https://www.cjo.nl/>

De Vrijdagavond is een onafhankelijk Joods magazine voor heel Joods Nederland.

<https://devrijdagavond.com/>

Feldman Stephen M. "Great Expectations: Antisemitism and the Politics of Free-Speech Jurisprudence" in *Global Antisemitism: A Crisis of Modernity*, Leiden: Brill, 2013.

House of Representatives. "Antisemitism Awareness Act of 2023"

<https://www.congress.gov/bill/118th-congress/house-bill/6090>

Jonet is een online platform voor iedereen met een Joodse achtergrond en voor niet-Joden met interesse in het Nederlandse Jodendom. <https://jonet.nl/>

Joods Informatie- en Documentatiecentrum (JID) Het JID heeft tot doel om antisemitisme in al zijn vormen, hoedanigheden en uitingen te bestrijden.

<https://stopantisemitisme.be/>

Joods Maatschappelijk Werk. *Jews in the Netherlands in the 2020s: Fifty years of stability and Israelisation*. January 2025. <https://joodswelzijn.nl/>

Koopmans, Ruud. Position paper Tweede Kamer R. Koopmans t.b.v. hoorzitting/rondetafelgesprek Antisemitisme d.d. 12 september 2018.

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken>

Manning, Kathy. *Countering Antisemitism Act* 10 april 2024

www.congress.gov/118/bills/hr7921/BILLS-118hr7921ih.pdf

Marcus, Kenneth L. "The Definition of Antisemitism" in *Global Antisemitism: A Crisis of Modernity*, Leiden: Brill, 2013.

Meld.Online Discriminatie. Meld.Online Discriminatie is hét meldpunt ter bestrijding van online discriminatie in Nederland. <https://meld.onlinediscriminatie.nl/>

Nadler, Jerry. *I'm Jewish. Here's why I voted against the Antisemitism Awareness Act*. Washington Post, May 8, 2024. <https://www.washingtonpost.com/opinions/>

Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB). <https://www.ncab.nl/>

Nieuw Israëlietisch Weekblad (NIW) is een opinietijdschrift en cultureel weekblad, gericht op de Nederlands-Joodse gemeenschap en andere belangstellenden. <https://niw.nl/>

NOA (Networks Overcoming Antisemitism). Dit netwerkproject werd gefinancierd door de European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme. In februari 2025 gaf NOA richtlijnen voor het stimuleren van Joods leven voor gemeenten en gemeenschappen. <https://www.noa-project.eu/>

Rechtspraak. De website van rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere colleges. Met informatie over uitspraken. <https://uitspraken.rechtspraak.nl/>

Schweitzer, Frederick. "Antisemitism and Law" in *Antisemitism in North America: New World, Old Hate*. Leiden: Brill, 2016.

Strafrechtzaken. <https://strafrechtzaken.nl/> en <https://strafrechtzaken.nl/belediging-strafrecht/>

Tweede Kamer. Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030 <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D45569>

Tweede Kamer. Debat in de Tweede Kamer over antisemitisme op 25 april 2024. <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D29142>

Unia. Belgische onafhankelijke interfederale openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijkheid bevordert. <https://www.unia.be/nl/>

Universiteit van Amsterdam (UvA). <https://www.uva.nl/binaries/content/assets/uva/nl/actueel/rapport-evaluatie-meiprotesten-2024-uva-def.pdf>

UN Watch. UN Watch is een onafhankelijke mensenrechtengroep die in 1993 is opgericht in Genève, Zwitserland gericht op het verantwoordelijk houden van de grondbeginselen van de Verenigde Naties. <https://unwatch.org/>

Ons Wetenschappelijk Bureau is een vernieuwend politiek onderzoeksbureau waar denkers en doeners elkaar ontmoeten. Vanuit het gedachtegoed van BBB zijn wij altijd bezig met onderzoek. Zo geven we BBB belangrijke en actuele inzichten en signalen uit de wetenschap en samenleving.

Wij willen BBB voorzien van diepgaande inzichten en onderzoek en bijdragen aan het maatschappelijke debat en het bestuur op alle niveaus: gemeentelijk, provinciaal, nationaal en Europees.

Wij willen de Nederlandse samenleving inspireren met nieuwe ideeën en praktische aanbevelingen, gebaseerd op wetenschappelijk of toegepast onderzoek, maar vooral ook op gezond verstand. Onze benadering is niet hoogdravend of afstandelijk, maar juist nabij, dienstbaar en in samenwerking met partners, met het oog op een BBBeter Nederland voor alle burgers, zonder eigenbelang.

Colofon

Stichting Wetenschappelijk Bureau BoerBurgerBeweging

Smeenk Hof 12d

7429 AX Colmschate

Tel. nr.: +31 (0)570 54 63 95

E-mail: wetenschappelijkbureau@boerbürgerbeweging.nl

Website: <https://wetenschappelijkbureaubbb.nl/>

Front cover: Lucky Jewish Star of David Four Leaf Clover Charm Pendant Necklace with Chain. © WestCoastPins at Etsy. <https://www.etsy.com/>

© Stichting Wetenschappelijk Bureau BBB, maart 2025

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Wetenschappelijk Bureau BBB.